

SJEĆANJE NA PROF. DR. SC. ZLATKA PEPEONIKA POVODOM 90. GODIŠNJICE ROĐENJA I 20. GODIŠNJICE SMRTI

Varaždin, 31. 07. 1934. – Zagreba, 20. 01. 2004.

Tijekom 2024. navršava se 90 godina od rođenja i 20 godina od preranog odlaska omiljenog prof. dr. sc. Zlatka Pepeonika koji je bio znanstvenik i redoviti sveučilišni profesor, zaljubljenik u prirodu i putovanja.

Zlatko Pepeonik rodio se 31. srpnja 1934. godine u Varaždinu. Roditelji su mu također bili Varaždinci. Majka Katarina rođena Valdec i otac Adalbert bili su učitelji od kojih je u najranijoj mladosti dobio ljubav za prirodu i prosvjetni poziv. Djetinjstvo je proveo u Hrvatskom zagorju podno Ivančice. Početak djetinjstva proživio je u Belcu, gdje su mu roditelji bili na službi. Potom je živio u Zajezdi, zagorskom naselju koje je tada imalo oko 900 stanovnika. Posljednji popis stanovništva 2021. u Zajezdi je zabilježio 293 stanovnika. U Zajezdi je polazio 4 razreda osnovne škole i dva razreda gimnazije. U rodnom je gradu završio gimnaziju godine 1953. Kao gimnazijalac bio je svestran sportaš, član *Atletskog kluba Sloboda* u Varaždinu. Najbolje rezultate postizao je u trčanju, skokovima u vis i skokovima u dalj.

Nakon završene gimnazije upisao je studij geografije na Geografskom odsjeku PMF-a Sveučilišta u Zagrebu. Bio je vrstan student pokazujući interes za struku, terenska istraživanja i znanstveni rad. Diplomirao je geografiju 26. travnja 1958. temom *Ivančica – prilog poznavanju planine*. Ivančica mu je ostala trajna ljubav i uvijek bi joj se rado vraćao. Svoj radni vijek započeo je u rodnom zavičaju, u *Osnovnoj školi Budinščina* u kojoj je bio profesor geografije tijekom školske 1959./60. godine. Međutim, ubrzo ga je akademik Josip Roglić (1906. – 1987.) pozvao za asistenta u Zagreb. Godine 1960. izabran je za asistenta na Geografskom odsjeku PMF-a, otkada počinje njegov razvojni put znanstvenika i sveučilišnog nastavnika. Magistrirao je 6. studenoga 1968. temom *Stanovništvo Daruvarsko-pakračkog kraja* pod mentorstvom tada izvanrednog profesora dr. sc. Ivana Crkvenčića. Doktorsku disertaciju *Jugoslavenska ekonomska emigracija u Švedsku* obranio je 7. prosinca 1973. pod mentorstvom tada izvanrednog profesora dr. sc. Ive Baučića. U znanstveno-nastavno zvanje *docenta* bio je izabran godine 1974., *izvanredni profesor* postao je 1982., a *redoviti profesor* 1988.

Zlatko Pepeonik je bio strastveni istraživač podzemlja. Još kao student godine 1956. učlanio se u PD Željezničar u Zagrebu, posjećivao je i istraživao brojne špilje i jame Korduna, Gorskog kotara, Like i Dalmacije. Sudjelovao je u istraživanjima novih dijelova *Cerovačkih špilja*. Jednako zanimanje pokazivao je i prema planinarstvu. Još u djetinjstvu planinario je s roditeljima, jer mu je otac bio poznati planinar i suosnivač Hrvatskoga planinarskog društva *Milengrad* u Budinšćini. Ljubav prema planinarstvu nastavljena je tijekom studija. Sa svojim prijateljima i kolegama u organizaciji *Kluba studenata geografije* planinario je na Medvednici, Kalniku, Samoborskom gorju, Ivančici, Velikoj Kapeli, Velebitu te na poluotoku Pelješcu. Privlačile su ga Alpe u Sloveniji, Durmitor u Crnoj Gori kao i planine Bosne i Hercegovine. Nakon studenskih dana svoju želju za upoznavanjem planina ostvarivao je u okviru aktivnosti planinarskog društva Željezničar, *Speleološkog društva Hrvatske* i *Geografskog društva Hrvatske*. Svoga profesora dr. sc. Josipa Riđanovića pratio je na terenskim istraživanjima Orjena. I tijekom svojih boravaka u inozemstvu rado je posjećivao planinska područja posebice u SAD-u, Norveškoj i Švedskoj.

Zlatko Pepeonik bio je pola stoljeća aktivni član najstarije hrvatske geografske udruge. Svoj svestrani, uporni i neumorni rad ugradio je u napredak i dobrobit Hrvatskoga geografskog društva i geografske struke u cjelini. Tijekom 50 godina članstva gotovo da nije bilo djelatnosti Društva u koju se nije uključio i u kojoj nije ostavio traga. Obnašao je brojne dužnosti u Hrvatskom geografskom društvu. Više je puta bio članom Upravnog odbora, a od 1988. do 1990. i od 1994. do 1996. i njegov predsjednik. Bio je predstavnik Hrvatske u Međunarodnoj geografskoj uniji i član njezine *Komisije za turizam i rekreaciju* te održavao brojne međunarodne kontakte.

U glasilima Hrvatskoga geografskog društva (*Hrvatskom geografskom glasniku* i *Geografskom horizontu*), ali i drugdje objavio je desetke znanstvenih i stručnih radova čime je dao znanstveni doprinos geografiji te doprinio njezinoj popularizaciji. Bio je glavni urednik *Geografskog horizonta* od 1990. do 1994. U tim prvim godinama hrvatske samostalnosti, dok još nije bilo udžbenika za nove nastavne programe, taj je časopis, zahvaljujući profesoru Pepeoniku, donosio članke koji su bili usklađeni s nastavnim sadržajima propisanim nastavnim programima. Tako je *Geografski horizont* postao neizostavan priručnik učenicima i nastavnicima.

Prenoseći svoja znanja generacijama geografa, profesor Pepeonik održao je brojna predavanja na zimskim seminarima, geografskim ponedjeljcima, javnim tribinama, stručnim skupovima, seminarima za nastavnike geografije u svim dijelovima Hrvatske. Vodio je mnoge stručne ekskurzije i terensku nastavu u domovini i inozemstvu. Bio je osoba na koju se uvijek moglo računati da će pripremiti korisno, rado slušano i zanimljivo predavanje.

Sudjelovao je na brojnim domaćim i međunarodnim skupovima iznoseći svoja znanstvena dostignuća, a početkom 1990-ih, kada je to bilo posebno važno, prenosio je u svijetu istinu o događajima u Hrvatskoj. Kao predsjednik Hrvatskoga geografskog društva bio je inicijator i glavni organizator *I. hrvatskoga geografskog kongresa* i aktivan sudionik svih narednih kongresa do kraja svog života. Svoj posljednji znanstveni rad *Prostorni raspored stranih turista na hrvatskoj obali – noviji trendovi* izložio je na *III. hrvatskom geografskom kongresu* u Zadru krajem rujna 2003.

Profesor Pepeonik bio je član mnogih društava, komisija, vijeća i institucija. Još od studentskih dana bio je član Speleološkog društva Hrvatske, u kojem je od 1966. do 1969. obnašao dužnost tajnika. Aktivno je sudjelovao u radu kao član Hrvatskoga prirodoslovnog društva, u čijem je Upravnom odboru bio od 1983. do 1990. Jedan od časopisa Hrvatskoga prirodoslovnog društva je *Priroda*, časopis za popularizaciju prirodnih znanosti. Bio je član uredništva tog časopisa od 1980. do 1990., a od 1983. do 1985. obnašao je dužnost glavnog i odgovornog urednika *Prirode*. Prigodom 90. obljetnice redovitog izlaza časopisa *Priroda* (1911. – 2000.) u prosincu 2000. dobio je Priznanje za dugogodišnju uspješnu suradnju i izvanredan doprinos na promicanju i popularizaciji prirodnih znanosti.

U SAD-u je bio član znanstvene udruge *Sigma Xi* od godine 1986. Doživotni počasni član *South Wales Caving Cluba* iz Cardiffa (UK) bio je od 1966. Od godine 2001. bio je počasni član Slovenskoga geografskog društva. Od 1994. do 1998. prof. Pepeonik je bio hrvatski predstavnik Nacionalnog vijeća za geografiju *Međunarodne geografske unije (IGU)*. Dana 3. prosinca 1992. izabran je za člana suradnika u *Razredu za prirodne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. Od iste godine je bio i član *Znanstvenog savjeta za turizam HAZU*. Ponovo je bio izabran za člana suradnika HAZU 16. svibnja 2002.

Širok znanstveni geografski interes prof. Zlatka Pepeonika rezultirao je kompleksnim pristupom struci. Takvo njegovo usmjerenje odrazilo se u nastavnom radu na visokoškolskim institucijama te stručnim i popularnim predavanjima. Temeljni su mu predmeti na Geografskom odsjeku PMF-a bili: *Bliski istok*, *Sjeverna Europa*, *Angloamerika* i *Turistička geografija*, ali je tijekom svoga dugogodišnjeg rada predavao i niz drugih predmeta na hrvatskim i stranim sveučilištima.

Posebnu aktivnost prof. Pepeonik je pokazao na početku Domovinskog rata. Tijekom listopada i studenog 1991. održao je u SAD-u i Kanadi 41 predavanje o političkoj situaciji u Hrvatskoj i srpskoj agresiji na Hrvatsku. Ukupno je boravio na 25 sveučilišta, izlagao u kanadskom parlamentu u Ottawi te u administraciji tadašnjega američkog predsjednika Georga H. W. Busha.

U plodonosnom radu prof. Zlatka Pepeonika važno su mjesto imala njegova nastojanja za bržim razvojem i boljitkom geografske struke u Hrvatskoj. Bio je omiljen među studentima, poštovan i uvažavan među kolegama, jednostavan i susretljiv prema svima, odgovoran i savjestan. Prepoznaje se to iz njegove aktivnosti u okviru Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, gdje je u tri mandata (1977. – 1978., 1982. – 1985. i 1992. – 1996.) bio pročelnik Geografskog odsjeka. Na tom odsjeku bio je mentor 153 diplomskih rada, 12 magistarskih radova i 6 doktorskih disertacija.

Prof. Zlatko Pepeonik je bio samozatajna osoba, snažnog duha i optimističke naravi. Krasile su ga najplemenitije ljudske osobine jednostavnog i predanog učitelja uvijek spremnog za pomoć i suradnju. Bio je svjetski putnik, istinski prijatelj, od kojeg njegovi studenti i kolege nisu učili samo geografiju, već ustrajnost, strpljivost, toleranciju i razumijevanje. Imao je svoja nenametljiva stajališta koja su bila ukorijenjena u svijest o pripadnosti hrvatskom narodu i svojoj Domovini. Iznimno je volio svoju struku i radovao se uspjesima drugih, osobito mlađih kolega. To mu je bila najveća nagrada. Nepunih mjesec dana prije smrti, uoči Božića godine 2003., održao je svoje posljednje predavanje na Geografskom odsjeku u Zagrebu. Iako je teška

bolest ugrožavala život prof. Pepeonika, ostao je do posljednjeg trenutka u službi geografije, kojoj je posvetio cijeli svoj život. Za prof. Pepeonika nije postojalo radno vrijeme. Malo je osoba s tolikom erudicijom i ustrajnošću pretočenom u brojna putovanja i istraživanja, mentorstva i predavanja, udžbenike i scenarije, znanstvene i stručne radove, za koje su bili potrebni veliki samoprijegori i odricanje.

Prof. dr. sc. Zlatko Pepeonik ostavio je iza sebe impresivan geografski znanstveni, nastavni i stručni opus te rezultate širega društvenog značenja. Oni su odraz duge plodnosne aktivnosti, u kojoj su se ispreplitali i prožimali znanstvena istraživanja, predavanja, mentorstva, sudjelovanja na skupovima, studijski boravci, fakultetska djelatnost, rad u uredništvima i stručnim društvima i sl. Iz tako raznovrsne djelatnosti proizlaze ključne spoznaje o životu i djelu prof. Zlatka Pepeonika. Stečena znanja neumorno je prenosio više od četiri desetljeća generacijama hrvatskih geografa. Bio je brižan mentor brojnim diplomantima, magistrandima i doktorandima, vrsni i svjetski priznati geograf, speleolog i planinar, plodan enciklopedijski pisac i autor brojnih radijskih i televizijskih emisija, neumorni putnik i predavač, u najtežim godinama promicatelj istine o Hrvatskoj u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi.

Prof. Pepeonik je, bez obzira na nedaće koje mu je donosio život, znao zadržati svoj mir, svoju staloženu narav i svoju životnu vjeru i optimizam. Bio je čovjek u kojega su prijatelji i kolege uvijek bez sustezanja vjerovali, i na čiju su se pomoć uvijek mogli osloniti.

Na posljednjem ispraćaju prof. Pepeonika 23. siječnja 2004. tadašnji predsjednik Hrvatskoga geografskog društva doc. dr. sc. Milan Ilić između ostalog je rekao: *Ali pored svega toga bio je još nešto, nešto čega smo svi bili svjesni dok je još bio s nama, a još više sada kada ga nema. Bio je dobar čovjek. Dobar i dobronamjeran, uvijek spreman pomoći, ulažući svoju neiscrpnu energiju, svoje znanje i iskustvo, svoj zarazni optimizam. Jednostavan i pristupačan, zanimljiv i stručan bio je omiljen među studentima, generacijama nastavnika geografije te svojim kolegama i suradnicima na Geografskom odsjeku. Opraštamo se od profesora Pepeonika, nenadoknadvog člana Društva, znanstvenika i nastavnika, prijatelja i dobrog čovjeka.*

ZORAN CURIĆ